

Reading the Urban text in the Context of Linguistics Through the Analysis of the Urban Memory Layer

Seyedeh Shiva Moayeripour ¹, Farah Habib ^{*2}, Kianoush Zakerhaghighi ³

1. PhD Candidate, Department of Urbanism, Shahr-e-Qods- Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
2. Professor, Department of Urban Development, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
3. Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Art and Architecture, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Highlights:

City as Text and Semiotics: The article analyzes the city as a multilayered text, examining urban signs and symbols in conveying meaning and collective memory.

Hermeneutics and Linguistics in Urban Planning: Hermeneutics is employed to interpret the meaning of the city, and the integration of linguistics with urban planning enhances the understanding of the relationship between urban spaces and citizens' experiences.

ARTICLE INFO

UPK, 2024

VOL. 8, Issue 3, PP, 66-81

Received: 02 Mar 2024

Accepted: 13 Jul 2024

Article Type:

Research article

Keywords:

Urban Text, Reading Urban Texts, Urban Linguistics, Urban Hermeneutics, Urban Palimpsest

Cite this article:

Moayeripour, S.SH, Habib.F, Zakerhaghighi. K. (2024). Reading the Urban text in the Context of Linguistics Through the Analysis of the Urban Memory Layer. *Urban Plan Knowl*, 8(3), 66-81.

DOI:

[10.22124/UPK.2025.27504.1952](https://doi.org/10.22124/UPK.2025.27504.1952)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Cities are multi-layered spaces where historical traces, urban memory, and meanings coexist, often facing the risk of erosion or loss of identity. In some cases, the fabric of cities deteriorates to the brink of destruction, while in others, their historical essence fades into illegible remnants, akin to texts overwritten repeatedly over time. This dynamic reflects the evolving palimpsest of urban memories and cultural layers. Urban planners increasingly recognize the city as a text, emphasizing its connection with linguistics and collective memory. This shift requires tools that allow for reading and interpreting these layers effectively. To reconstruct a city's past—a crucial starting point for envisioning its future—it must be viewed as a layered text, constantly reshaped by cultural and social transformations. The linguistic analogy aligns well with urban analysis, as both are structured systems governed by rules. Urban forms, functions, and symbols correspond to linguistic elements, enabling the city to be "read" as a narrative shaped by its history, environment, and social context. Urban landscapes are pivotal in shaping identity and memory. They encompass three perspectives: physical reality (objective), personal interpretation (subjective), and emotional or social evaluation (evaluative). This triad allows urban landscapes to communicate narratives that foster attachment, identity, and a sense of belonging among residents. Furthermore, urban design acts as a visual language where architectural styles reflect the cultural ideologies of their time, akin to linguistic dialects. Using hermeneutics and semiotics, this research bridges urban studies and linguistics, offering a theoretical framework for interpreting the city as a multi-layered text. The approach highlights how urban markers, such as architectural elements, historical sites, and cultural symbols, contribute to collective memory and identity. By recognizing these markers as "urban words," planners can develop informed, culturally responsive urban strategies that preserve and enhance city identity. Table 1 illustrates the perspectives of scholars on urban form, urban landscape, collective memory, and urban hermeneutics.

*Corresponding Author: f.habib@srbiau.ac.ir

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Table 1: The perspectives of scholars on the theoretical foundations of the current research

Topic	Author	Definition
Urban Form	Arnheim	The visible representation of the city's content; a dynamic reality.
	Kansen	Land use, building structures, parceling patterns, and communication networks.
	Trieb	The physical structure of urban spaces and their land uses and activities.
	Lynch	Large, permanent physical elements in the city and the spatial distribution of people, activities, and flows.
	Mahler	Physical features (geometric shape, size, and materials) and content-related features (uses and activities).
	Cuthbert & Anderson	The physical arrangement of urban activities, households, and institutions.
	Cowan	Structure, granularity, density, and outward appearance.
	Brimley	The size, shape, and spatial organization of different land uses in the city.
Urban Landscape	Clifton et al.	Landscape elements, communication networks, economic structures, and physical components.
	Anne Whiston Spirn	The landscape is a metaphor with its own specific language, which must be readable and expressible.
	Jack Nasar	Evaluative mental imagery and individuals' perceptions and reactions.
	Rapoport	Landscape as the result of the interaction between humans and their environment.
	Gordon Cullen	The art of creating relationships among various components of the urban physical structure.
Collective Memory	Kevin Lynch	A good, memorable landscape possesses complete legibility and clarity.
	Halbwachs	The shared memory of a group that crystallizes in time and space, forming the basis of collective identity.
Urban Hermeneutics	Assmann	Cultural memory that fosters continuity across generations.
	Gadamer	The city as a dynamic text that derives its meaning and identity through continuous interpretation.
	Ricoeur	The reinterpretation of the city by understanding its historical and cultural layers.

Methodology: This theoretical research employs an analytical approach to explore urban spaces through linguistic frameworks. The study systematically integrates concepts from semiotics, semantics, and hermeneutics to analyze urban layers. By reviewing prior theories and literature, the research identifies key indicators for urban memory and meaning. Secondary data sources, including academic publications, case studies, and architectural analyses, provide the foundation for this interpretive investigation.

Results: The findings reveal that urban spaces convey cultural and historical meanings through symbols and signs, which reinforce urban identity and collective memory. The application of hermeneutics as an interpretive tool offers a deeper understanding of the interaction between urban spaces and the lived experiences of citizens. The research underscores the role of urban semiotics in identifying and preserving key urban markers that resonate with collective memories, such as architectural elements, historical monuments, and spatial narratives.

Discussion: Reading the urban text through revisiting residents' lived experiences and exploring layers of urban memories necessitates an integration of concepts from both urban planning and linguistics. This approach allows for an interpretation of urban representation from the perspectives of inhabitants and users. Therefore, relying on the proposed theoretical framework enables us to achieve this important goal.

Cities, as complex and layered texts, require linguistic and semiotic tools for meaningful analysis. This research demonstrates that semiotics and hermeneutics can bridge gaps in understanding urban layers, offering insights into their meanings, identities, and collective memories. The study provides urban planners and designers with theoretical frameworks to enhance urban identity and memory preservation through informed design practices. Future research could integrate fieldwork and empirical data to complement the theoretical foundations presented in this study.

خوانش متن شهر در بستر زبان‌شناسی از طریق واکاوی لایه-خاطرات شهری

شیوا معیری پور^{۱*}، فرح حبیب^{۲*}، کیانوش ذاکر حقیقی^۳

۱. دانشجو دکتری، گروه شهرسازی، واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. استاد گروه شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳. استاد گروه شهرسازی، واحد تهران جنوب دانشگاه آزاد اسلامی تهران ایران

نکات برجسته:

شهر به‌عنوان متن و نشانه‌شناسی: مقاله شهر را به‌عنوان یک متن چندلایه تحلیل کرده و نشانه‌ها و نمادهای شهری را در انتقال معنا و خاطرات جمعی بررسی می‌کند. هرمنوتیک و زبان‌شناسی در شهرسازی: هرمنوتیک جهت تفسیر معنای شهر و پیوند زبان‌شناسی با شهرسازی به فهم ارتباط فضاهای شهری و تجربه شهروندان می‌انجامد.

چکیده

اطلاعات مقاله

بیان مسئله: شهرها به‌عنوان متنی چندلایه در نظر گرفته می‌شوند که در طول زمان دستخوش تغییرات مختلفی شده‌اند. این تغییرات به شکل‌گیری لایه‌های گوناگون معنایی و خاطره‌ای در شهر منجر شده است. با این حال، نارسایی در شناخت این لایه‌ها و نبود ابزارهای مناسب برای تحلیل و خوانش آن‌ها، مشکلاتی در طراحی و مدیریت شهری ایجاد کرده است. از سوی دیگر، شهروندان از طریق نشانه‌ها و نمادهای موجود در فضاهای شهری با معنای فرهنگی و تاریخی آن‌ها مواجه می‌شوند. اما عدم درک عمیق این مفاهیم موجب از دست رفتن بخشی از هویت شهری و خاطرات جمعی می‌شود.

هدف: هدف این مقاله، ارائه چارچوبی نظری برای تحلیل و تفسیر شهر به‌مثابه یک متن است. با استفاده از مفاهیم زبان‌شناسی نظیر نشانه‌شناسی، معناشناسی و هرمنوتیک، تلاش می‌شود به درک بهتری از لایه‌های معنایی و خاطرات جمعی شهری دست یافت. همچنین این پژوهش به دنبال شناخت و تفسیر بهتر نشانه‌های شهری است که نقشی اساسی در هویت‌بخشی و حفظ خاطرات جمعی دارند.

روش: این پژوهش بر اساس روش تحلیل نظری انجام و با استفاده از منابع علمی و ادبیات مرتبط با نشانه‌شناسی و معناشناسی، به تحلیل فضاهای شهری پرداخته است. از طریق مطالعه نظریه‌ها و تحلیل‌های پیشین، تلاش شده تا لایه‌های مختلف معنایی و خاطره‌ای در فضاهای شهری کشف و تفسیر شوند.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهند که شهرها از طریق نشانه‌ها و نمادهای خود معنای فرهنگی و تاریخی خاصی را به شهروندان منتقل می‌کنند. این نشانه‌ها علاوه بر انتقال خاطرات جمعی، هویت شهری را نیز تقویت می‌کنند. استفاده از هرمنوتیک به‌عنوان رویکرد تفسیری می‌تواند درک بهتری از ارتباط میان فضاهای شهری و تجربه‌های زیسته شهروندان ارائه دهد.

نتیجه‌گیری: شهرها به‌عنوان متنی پیچیده و چندلایه نیازمند تحلیل زبان‌شناختی هستند. استفاده از نشانه‌شناسی و هرمنوتیک برای فهم عمیق‌تر لایه‌های معنایی، هویت و خاطرات شهری، می‌تواند به بهبود طراحی و برنامه‌ریزی شهری و تقویت حس تعلق شهروندان به فضاهای شهری منجر شود.

دانش شهرسازی، ۱۴۰۳

دوره ۸، شماره ۳، صفحات ۸۱-۶۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۲۳

نوع مقاله:

پژوهشی

کلیدواژه‌ها: متن شهر، خوانش متن شهری، زبان‌شناسی شهر، هرمنوتیک شهری، پالمپست شهری

ارجاع به این مقاله:

معیری پور، شیوا، حبیب، فرح، ذاکر حقیقی، کیانوش. (۱۴۰۳). خوانش متن شهر در بستر زبان‌شناسی از طریق واکاوی لایه-خاطرات شهری. دانش شهرسازی، (۳)، ۶۰-۷۷.

DOI:

[10.22124/UPK.2025.27504.1952](https://doi.org/10.22124/UPK.2025.27504.1952)

نویسنده مسئول: f.habib@srbiau.ac.ir

بیان مسئله

شهرها مکان‌هایی از رد و آثار گذشته تاریخی خود هستند که در بعضی موارد بافت‌های موجود آنها به آستانه نابودی رسیده است و در برخی موارد دیگر معنای وجودی پیشین خود را از دست داده‌اند و تنها به صورت تلی از نوشته‌ها که در آن کلمات و خوانایی آنها گم شده است، به بقای خود ادامه می‌دهند.

در سالهای گذشته نظریات شهرسازی شاهد افزایش ارتباط بین زبان و متن بودگی شهر و خاطره شهری بوده است و در اقدامات نوظهور صورت گرفته انتظار می‌رود که شهرسازان سازگارتر با دانش تجربی محلی و آگاه‌تر به لایه‌های معنایی در ادوار گذشته شهر باشند. آگاهی به این لایه‌های معنایی نیازمند ابزاری جهت خوانش متن آنها است که در این مرحله به اهمیت زبانشناسی جهت خوانش و انتقال معنا پی برده می‌شود. (Banaei Keshtan, Ahmadi & Zabihi, 2021)

برای رسیدن به گذشته هر شهر، که نقطه عزیمتی است برای رسیدن به آینده بهتر، می‌بایست آن را به صورت لایه‌ای از متن نگاشته دانست که با گذر زمان به‌طور مداوم دستخوش تغییراتی شده است و در نهایت آنچه امروزه از آن باقی مانده، لوحی رنگ‌باخته است که به‌طور مستمر نقشی بر آن ثبت، کمرنگ، حذف و یا مجدداً نوشته می‌شود در این شرایط این نوشته‌ها در مقام کلمات و قواعد دستور زبان قرار می‌گیرند، که از دل محیط کالبدی برای نگارش متن و باز طراحی شهر بیرون می‌آید. خصوصاً چندلایه شهر-خاطره‌ها که حاصل سال‌ها تغییرات است این امکان را فراهم می‌آورد که شهر، حاصل متن‌های بی‌شمار در نظر گرفته شود. (Ren, 2012) خاطرات نه تنها توصیف‌کننده رویدادهای دیروز، بلکه ایجادکننده بینش یک شهر برای آینده هستند که اساس هویت شهر را شکل می‌دهند. نارسایی‌ها و کاستی‌های بنیادی در زمینه‌های ادراک معنا در شکل و منظر شهر در زندگی امروزه موجب ایجاد انگیزه جهت رفع این کاستی‌ها، از طریق زبان‌شناسی برای دستیابی به خوانش متن شهر، شده است.

مبانی نظری

شکل، منظر و ادراک معنا در شهر

شکل شهر پویاست و در مقیاس‌های مختلف، از واحد همسایگی تا مقیاس منطقه‌ای، گسترش می‌یابد. این شکل تنها به عناصر کالبدی محدود نمی‌شود، بلکه اجزای فراکالبدی نیز دارد. عوامل اصلی ساختار شهر شامل شبکه‌های دسترسی، عناصر طبیعی و مراکز عمده فعالیتی هستند (Daneshpour & Roosta, 2012) و در این میان شناخت ساختار شهر به درک شکل و استخوان‌بندی آن کمک می‌کند. تفاوت در شکل، محتوا و عملکرد این ساختار، هویت شهر را شکل می‌دهد؛ هویتی که شهرها را از یکدیگر متمایز می‌سازد و به زندگی ساکنان معنا می‌بخشد. این هویت با عوامل مختلفی تعریف می‌شود و تأثیرات متنوعی بر زندگی جمعی شهروندان دارد. در ذیل در قالب جدول ۱ می‌توان آراء نظریه‌پردازان مورد بررسی در خصوص شکل شهر به تصویر کشیده شده است.

جدول ۱: نقطه نظر صاحب‌نظران در خصوص شکل شهر

سال	تعریف شکل شهر	مؤلف
۱۵۹۵	نمود قابل رویت محتوای شهر، واقعیتی پویا.	ارنهایم
۱۹۶۰	کاربری اراضی، سازه ساختمان‌ها، الگوی قطعات تفکیکی و شبکه ارتباطی	کانزن
۱۹۷۴	کالبد فضای شهری و کاربری‌ها و فعالیت‌ها	تریب
۱۹۸۱	عناصر کالبدی بزرگ و دائمی در شهر و توزیع فضایی مردم در انجام فعالیت‌ها و جریان‌های فضایی	لینچ
۱۹۹۸	ویژگی‌های کالبدی (شکل هندسی، اندازه و مصالح) ویژگی‌های محتوایی (کاربری‌ها و فعالیت‌ها)	مالر
۲۰۰۲	آرایش کالبدی فعالیت‌ها، خانوارها و ادارات و موسسات شهری	کاتبرت و اندرسون
۲۰۰۵	ساختار، دانه بندی، تراکم و نمود ظاهری	کوان
۲۰۰۵	اندازه، شکل و سازمان فضایی کاربری‌های مختلف در شهر	بریملی
۲۰۰۸	عناصر منظر، شبکه ارتباطی، ساختار اقتصادی، عناصر کالبدی	کیفتن و همکاران

منظر شهری به‌عنوان عنصر قابل درک و تعامل‌پذیر با ذهنیت شهروندان، نقش کلیدی در هویت و خاطرات شهری دارد. این مفهوم از

سه دیدگاه شکل می‌گیرد:

- نگاه عینی (چشم سر) که منظر واقعی شهر را نمایش می‌دهد؛

- نگاه ذهنی (چشم ذهن) که برداشت‌های فردی از شهر را نشان می‌دهد؛
 - نگاه ارزیابانه (چشم دل) که به ارزیابی‌های عاطفی و اجتماعی می‌پردازد (Pourakbar & Abbaszadeh, 2021).
- منظر شهری تحت تأثیر شرایط اجتماعی، محیطی، اقتصادی و فرهنگی قرار دارد و این شرایط را نیز بازخوانی می‌کند (Moghani, Rahimi, Behzadfar & Jalilisadrabad, 2022). زبان منظر ویژگی استعاره‌ای دارد و باید قابل خوانش باشد. این خوانش از طریق مشاهده، گوش دادن، گفتگو، عکاسی، طراحی و نوشتن ممکن است. زبان منظر امکان درک گذشته، پیش‌بینی وضعیت‌های ممکن و شکل‌دهی به آینده و به سبب آن ایجاد احساس تعلق به محیط را مقدور می‌سازد. در نتیجه، منظر شهری مناسب و جذاب می‌تواند دل بستگی مکانی ایجاد کند. در جدول ۲ می‌توان در یک نگاه نقطه‌نظر نظریه‌پردازان منتخب در زمینه تعریف منظر شهری را مشاهده کرد.

جدول ۲: نقطه نظر صاحب‌نظران در خصوص منظر شهری

سال	تعریف منظر شهر	مؤلف
2000	منظر استعاره و دارای ادبیاتی خاص است که باید قابل خوانش و بیان باشد.	آن ویستون اسپیرن
1997	تصور ذهنی ارزیابانه و ادراک و واکنش‌های افراد	جک نسر
1990	منظر حاصل تعامل میان انسان و محیط	راپاپورت
1961	هنر چگونگی برقراری ارتباطات بین اجزای مختلف سازنده کالبد شهر	گوردن کالن
1960	منظر خوب و به یاد ماندنی واجد خوانایی و وضوح کامل است.	کوبین لینچ

پیوند مردم با مکان‌ها به‌عنوان مفهومی چندبعدی و بین‌رشته‌ای در طراحی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و ارتباط‌شناسی بررسی می‌شود (Riahi Dehkordi, Montazerolhodjah & Sharifnejad, 2021). دل‌بستگی به مکان شامل تعامل عواطف، دانش و رفتارهای مرتبط با یک مکان است و نشان‌دهنده شدت پیوند انسان و مکان و ارزش‌گذاری افراد نسبت به آن است (Riahi et al, 2021; Wynveen, Schneider, Arnberger, Cottrell & von Ruschkowski, 2020). منظر شهری به تنهایی موجب دل‌بستگی نمی‌شود؛ بلکه ارتباطات روزانه و احساسات افراد نسبت به خانه و محله، نقش مهمی در این امر دارند و هویت فردی و جمعی را تقویت می‌کنند. همچنین هویت مکان به تصویر ذهنی، تجارب، خاطرات و احساسات مربوط می‌شود و بر تجربه روزمره تأکید دارد (Karimi Moshaver & Negintaji, 2018).

شهر به‌عنوان یک اثر هنری، دارای **فرم و محتوا** است. فرم باید ترکیبی زیبا از اجزای کارآمد باشد که تجربه زندگی آرمانی انسان را شکل دهد و در عین حال، منظر شهر این تجربه را مجسم کند. این دو مؤلفه جدایی‌ناپذیرند؛ از طریق فرم می‌توان معنا را درک کرد و از طریق معنا، فرم را خلق نمود (Shamlou, Nagizadeh & Habib, 2018). برای درک معنا و فرم، نیاز به نشانه‌های شهری است که در یادها بمانند و خاطره‌انگیز باشند. ویژگی بارز نشانه‌ها، منحصر به فرد بودن آن‌هاست؛ نشانه‌هایی که با فرم واضح، تضاد با زمینه و تسلط بر محیط، شناخت و تصور معنایی آسانی را فراهم می‌کنند. این نشانه‌ها می‌توانند نمادین و ملی باشند و بر اساس تجربیات فرهنگی جامعه شکل بگیرند. به‌طور کلی، نشانه‌های شهری عناصری هستند که برجستگی و تمایز را در موضوعات کالبدی و مفهومی به همراه دارند و به خاطرات شهروندان پیوند می‌خورند. این عناصر می‌توانند غنای حسی و ماندگاری فضای شهری را افزایش دهند (Sekhavatdoust & Alborzi, 2020).

یک مکان می‌تواند فراتر از یادبود یا رویداد خاص، **معنای نمادین** داشته باشد. این امر بدان معناست که مکان باید گویای چیزی بیشتر از محتوای اصلی خود باشد. انسان به‌طور معمول محیط را با مکان‌های خاص مرتبط می‌سجد و این ارتباط به خاطرات جمعی او کمک می‌کند. تغییرات در ماهیت و ساختار بناها می‌تواند این ارتباط را تقویت کنند. لذا چنین مکان‌هایی را می‌توان مکان‌های عطف نامید (Ananahad, Alizadeh & Asadi Malek-Jahan, 2019).

استفاده از **پالیمپسست** نیز می‌تواند به بازپیمایش مکان‌های عطف و تاریخی کمک کند. این مکان‌ها سرشار از فضاهای بالقوه‌ای هستند که در طول تاریخ می‌توانسته‌اند تولید جدیدی داشته باشند، اما این اتفاق نیفتاده است. بدین ترتیب، ارتباط پالیمپسست و هرمنوتیک در این زمینه معنادار است. مکان‌های عطف از طریق سازمان‌دهی فضایی مانند میادین و خیابان‌ها، که لایه‌های تاریخی دارند، خود را نشان می‌دهند. مطالعه تاریخ شهر باید از بازخوانی کالبدی فضایی آن آغاز شود، که شامل مجموعه‌های ساخته‌شده در دوره‌های مختلف است. باید شهر را چندباره خواند تا زبان آن را درک کرد. لایه‌های مختلف شهر، شامل هزاره‌ای، سده‌ای و دهه‌ای، هر کدام آواهای خاموشی از دوره‌های خاص خود را در بر دارند. مطالعه این لایه‌ها به بازخوانی هویت‌های گذشته و نقد هویت جدید کمک می‌کند. این لایه‌ها به‌طور

مداوم تولید و بازتولید می‌شوند و بیانگر ماجراهایی از عناصر مختلف هستند که در چرخه طبیعی حیات شهر به وجود می‌آیند. این فرآیند مولد، خاطرات جمعی و حافظه فرهنگی را شکل می‌دهد که نه به صورت خطی، بلکه به صورت پالیمپست و کلاژی از حوادث مختلف است. اگر بپذیریم که قصه شهر از شهروندان آن آغاز می‌شود، هر ساکن یک ساختار لایه‌ای در ذهن دارد که هویت شهر را می‌سازد. اما استفاده سیاسی می‌تواند حقیقت‌های گذشته و خاطرات جمعی را تحت تأثیر قرار دهد. مطالعه لایه‌نگاری شهری را می‌توان در دو رویکرد بررسی کرد:

- رویکرد کالبدی: بازنمایی لایه‌ها و خطوط زیرین و زبرین و کاوش هویت شهر در این لایه‌ها.
 - رویکرد ذهنی: بررسی تغییر شکل شهر و تأثیر خاطرات جمعی بر دگرگونی هویت شهری (Habibi & Samadi Kafi, 2020).
- به اعتقاد والتر بنیامین، معماری شهر آرشیوی از **خاطرات جمعی و شخصی** است که در پس اثر فعلی نهان است. با بررسی این نشانه‌ها، می‌توان ماهیت اصلی هر مکان را کشف کرد. «پرسه‌زن» از طریق تصویر کنونی شهر، به شیوه‌ای از شهر اولیه دست می‌یابد و مکان‌ها مانند حافظان و پاسبان‌های خاطرات عمل می‌کنند (Benjamin, 1988). پژوهش حاضر به بررسی لایه‌های خاطرات و لایه‌نگاری شهری می‌پردازد و آراء والتر بنیامین در خصوص خوانش متن شهر، اساس نظری آن را تشکیل می‌دهد. بنیامین در مواجهه با شهر ناپل از «پدیده تداخل» یاد می‌کند که در آن نو و کهنه، عمومی و خصوصی، و مقدس و دنیوی به هم می‌آمیزند و مرز روشنی میان پدیده‌ها وجود ندارد (Gilloch, 1977). او درباره مسکو نیز به «پدیده همزیستی» اشاره می‌کند که در آن عناصر نو و کهنه با هم ترکیب می‌شوند. در شهر ماری، با رویکرد توپوگرافیکی، او اجزای سازنده شهر را تحلیل کرده و معانی آن را استخراج می‌کند. بنیامین معتقد است که خاطره نه ابزاری برای تفحص گذشته، بلکه صحنه‌ای برای آن است و میانجی تجربه گذشته محسوب می‌شود. او شهر و خاطره را به مثابه هزارتویی می‌بیند که در آن حرکت دایره‌وار و غیرخطی حاکم است. در این نگاه، مکان‌ها نقش بیشتری از مردم دارند و او تفوق فضایی بر انسانی را نتیجه شیء بودن شهرها در دنیای مدرن می‌داند (Benjamin, 1988). بنیامین به نقد کلانشهرها می‌پردازد و «یادمان» را به عنوان نمادی از تاریخ کاذب و «تمدن» و «توحش» معرفی می‌کند (Tajbakhsh, 2004).
- در مقابل، لویکا به آثار شهری اشاره می‌کند که قادر به یادآوری خاطرات مکانی ما هستند. او بیان می‌کند که یک محرک می‌تواند تجربیات حسی را به یاد آورد و داستانی از گذشته را در ذهن ما زنده کند (Lewicka, 2008). روایت‌گرهای شهری (یادآورهای شهری) به سه دسته «فرمی»، «فعالیتی» و «معنایی» تقسیم می‌شوند:
- **یادآورهای فرمی:** شامل آثار معماری، بناهای یادبود، مجسمه‌ها، مقبره‌ها و نقاشی‌های دیواری هستند که نشانه‌هایی از گذشته را یادآوری می‌کنند و به خاطرات جمعی کمک می‌کنند.
 - **یادآورهای فعالیتی:** رویدادهای شهری مانند مراسم، جشن‌ها و عزاداری‌ها که با ریشه‌های ملی و مذهبی مرتبط هستند و در یادآوری خاطرات جمعی مؤثرند.
 - **یادآورهای معنایی:** شامل اسامی مکان‌ها، الواح تاریخی، کتیبه‌ها و آثار ادبی و هنری مانند شعر و موسیقی که در یادآوری خاطرات شهری نقش دارند.
- این یادآورها به دلیل تغییر ارزش‌ها، ممکن است خاطراتی جدید و مطابق با ارزش‌های امروزی را روایت کنند و می‌توانند در گذشته فراموش شده، موجود یا جدید باشند و به خاطره‌انگیزی فضاهای شهری کمک کنند (Yazdi & Aminzadeh, 2018).
- در رابطه با خاطره‌انگیزی مکان‌ها، می‌توان گفت که مکان‌ها به‌عنوان ظرف رویدادها، به ثبت خاطرات کمک می‌کنند. مکان به‌عنوان چارچوبی فضایی، نه تنها زمینه‌ساز وقوع رویدادهاست بلکه به حفظ خاطرات جمعی نیز کمک می‌کند. وقوع یک رویداد در یک فضا، تصاویر فضایی ذهنی را شکل می‌دهد و معنای آن فضا را غنی‌تر می‌کند. برای استمرار این فرآیند، نیاز به رجوع مجدد مردم به مکان وجود دارد. مردم به مکان‌ها مراجعه می‌کنند چنانچه آن مکان تداعی‌کننده خاطرات جمعی‌شان باشد. این رجوع زمینه‌ساز وقوع رویدادهای تازه‌ای می‌شود که معنای مکان را تقویت می‌کند. بنابراین، چرخه‌ای شکل می‌گیرد که در آن مردم، مکان و خاطره جمعی به یکدیگر نیاز دارند. مکان باید انعطاف‌پذیر باشد و با تغییرات زمان و رویدادهای تازه تطابق یابد تا به مکانی خاطره‌ساز برای تمامی نسل‌ها تبدیل شود (Beheshti Asl, Ebrahimi & Azizi, 2019). به این ترتیب، خاطره‌انگیزی می‌تواند به دلستگی به مکان منجر شود. در این زمینه، توآیگر-فاس و اوژل سه اصل هویت را شناسایی کرده‌اند که می‌تواند از طریق دلستگی مکانی ایجاد شود:
- **تمایز و منحصر به فرد بودن:** ارتباط با مکانی خاص.

• **تداوم:** شامل تداوم مرتبط با مکان و تداوم تجانس مکانی، به معنای تمایل به حفظ رابطه با مکان‌هایی که با هویت فرد سازگار باشند.

• **عزت نفس:** حفظ ارزیابی‌های مثبت از خود از طریق کیفیات مکانی و تاریخچه آن (Escalera-Reyes, 2020 & Hernández Bernardo, Carmen Hidalgo, Esther, Stephany, 2007)

بر اساس موارد مطرح‌شده، می‌توان به تأثیرگذارترین عامل بر دلبستگی به مکان و خوانش لایه‌های تاریخی شهر اشاره کرد: **نام مکان‌ها** و **فضاهای شهری**. نام خیابان‌ها، محله‌ها و ساختمان‌ها به عنوان علائم کلامی، نقش مؤثری در تعامل بین مردم و محیط شهری دارند و این تعامل می‌تواند در ادراک شهر و هویت آن تأثیر بگذارد. **نام مکان‌ها** ابزارهایی هستند که مردم از طریق آن‌ها به ابراز زبانی، فردیت فرهنگی و نگرش ملی خود می‌پردازند. این نام‌ها تنها نقاط نامگذاری روی نقشه نیستند؛ بلکه حکایت از داستان مکان‌ها و مردمی دارند که صدها سال پیش در آن‌ها زندگی کرده‌اند. آن‌ها می‌توانند گواهی بر اندوه‌ها و پیروزی‌های بزرگ باشند و تصاویری از گذشته را ترسیم کنند که با زمانه حاضر مرتبط می‌شوند. از این رو، می‌توان حوادث گذشته را از خلال نام مکان‌ها تجسم کرد (Shabani & Gholami, 2021). از منظر کانتر، نام‌ها ریشه در تصورات و توقعات ما از آن مکان دارند. او معتقد است که افراد همواره نمادهایی برای مکان‌ها در نظر می‌گیرند و آن‌ها را به شیوه‌های مختلف بازنمایی می‌کنند و گاهی اسامی و نشانه‌هایی برای آن‌ها تدارک می‌بینند (Canter, 1977). به این ترتیب، نام مکان‌ها نه تنها به عنوان نشانه‌های جغرافیایی، بلکه به عنوان حاملان خاطرات و روایت‌های تاریخی عمل می‌کنند که می‌توانند دلبستگی عمیق‌تری به مکان‌ها ایجاد کنند. در جدول ۳ به جمع‌بندی آراء نظریه‌پردازان مختلف در حوزه خاطرات جمعی پرداخته می‌شود.

جدول ۳: نقطه نظر صاحب‌نظران در خصوص خاطره جمعی

مؤلف	نقطه نظر در خصوص خاطره جمعی
دورکیم	مراسم، نمادگرایی را وسیله‌ای با اهمیت جهت انتقال خاطره اجتماعی و شرط اصلی تداوم هویت جمعی و زندگی اجتماعی می‌داند.
موریس هالبواکی	خاطراتی است که گروهی از انسان‌ها در آن سهیم بوده، آن را به دیگران انتقال داده و در شکل‌گیری آن دخالت دارند. همچنین خاطره در پیوند با جامعه و کل حیات اجتماعی مطرح می‌شود.
آلدروسی	شهر خود، خاطره جمعی مردمش است و مانند خاطره در پیوند با اشیاء و مکان‌ها است. بناهای یادبود و نشانه‌ها این بناها باید در فضاهای شهری وجود داشته باشند و می‌توانند تنها برای دوران باستان نباشند؛ ولی یادآوری یک خاطره در شهر باشد.
کارولین وینتر	خاطره اجتماعی (خاطره جمعی) در حقیقت راهی است که مردم گذشته خود را به عنوان یک تجربه جمعی به یاد می‌آورند.
راچل گولد	برای مردم محلی، یادبودها تعریف خصوصیات فرهنگی و میراث آنها است. بنابر این منظر شهری به عنوان بستری برای شکل‌گیری خاطرات جمعی و ادراکات ذهنی استفاده‌کنندگان از آن عمل می‌کند.
رادی گر	خاطره جمعی بدان معنا است که مردم گذشته خود را چگونه به یاد می‌آورند.
زو هو	حفاظت و فعال‌سازی ساختمان‌های تاریخی، احترام و حفظ نامهای قدیمی خیابان‌ها و کوچه‌ها و تلاش در خلق آثار تاریخی جهت سرگرمی و عملکرهای مختلف مهم در مناطق مختلف شهری را که سبب ایجاد خاطره در ذهن شهروندان و گردشگران است.

برگرفته از: Baghery Beheshty, Habib & Zarabadi, 2018

هرمنوتیک به‌عنوان علم تفسیر و فهم متون، یکی از ابزارهای کلیدی برای تحلیل فضاهای شهری است. بر اساس نظریات پل ریکور، هرمنوتیک این امکان را فراهم می‌سازد تا معنای نشانه‌ها و نمادهای موجود در شهر درک و تفسیر شوند (Noroozitalab, 2010). **هرمنوتیک شهری** هرمنوتیک شهری، رویکردی تحلیلی و تفسیری به شهر و پدیده‌های شهری است که مبتنی بر اصول هرمنوتیک فلسفی، به‌ویژه روش‌های تفسیر متون پیچیده و چندلایه، توسعه یافته است. در این رویکرد، شهر به‌منزله یک متن در نظر گرفته می‌شود که به‌واسطه زمینه‌ها و بسترهای اجتماعی، تاریخی، فرهنگی و سیاسی که در آن شکل گرفته، نیازمند تفسیری دقیق و جامع است. به‌عبارتی دیگر، هرمنوتیک شهری فرآیند خوانش و تفسیر شهرها از طریق کشف و تحلیل لایه‌های معنایی متعدد و روابط پیچیده موجود در درون آن‌هاست. مؤلفه‌های کلیدی هرمنوتیک شهری عبارتند از:

۱. تفسیر فضاهای شهری: فضاهای عمومی و خصوصی در شهرها نه تنها به عنوان مکان‌های فیزیکی، بلکه به عنوان فضاهایی با معانی اجتماعی و فرهنگی متنوع بررسی می‌شوند. هر فضا حامل دلالت‌ها و نشانه‌هایی است که درک آن‌ها مستلزم توجه به زمینه‌های اجتماعی، تاریخی و فرهنگی‌ای است که این فضاها را تولید کرده‌اند.

۲. تحلیل نشانه‌شناختی و نمادین شهر: هرمنوتیک شهری به مطالعه نشانه‌ها، نمادها، و دلالت‌های پنهان در شهرها می‌پردازد؛ به‌ویژه عناصری که هویت و شخصیت جمعی شهر را شکل می‌دهند. این نمادها می‌توانند شامل بناهای تاریخی، میدان‌ها، یا حتی الگوهای خیابانی باشند که معنا و روایت‌های فرهنگی و اجتماعی شهر را منعکس می‌کنند.

۳. رابطه گذشته و حال در تفسیر شهری: از منظر هرمنوتیک، شهر پدیده‌ای تاریخی است که لایه‌های زمانی مختلف را در خود جای داده است. بنابراین، هر تفسیری از شهر باید با توجه به تغییرات و تحولات تاریخی آن صورت گیرد. تحلیل هرمنوتیکی شهر مستلزم بررسی چگونگی استمرار یا گسست معنا و عملکرد فضاها و سازه‌های شهری در طول زمان است.

۴. نقد معماری و طراحی شهری: در هرمنوتیک شهری، معماری و طراحی فضاها به عنوان متونی نگریسته می‌شوند که در کنار ویژگی‌های زیبایی‌شناختی خود، حامل معنا و دلالت‌های اجتماعی و فرهنگی هستند. چگونگی شکل‌گیری فضاها و تأثیر آن‌ها بر تجربه شهروندان، از جمله موضوعاتی است که در این تحلیل مورد توجه قرار می‌گیرد (Pathirane, 2020; Cuff, Anastasia, Todd, Maite & Jonathan, 2020).

رویکرد هرمنوتیک شهری به پژوهشگران و برنامه‌ریزان امکان می‌دهد تا شهر را نه تنها از منظر فیزیکی، بلکه به عنوان پدیده‌ای فرهنگی، اجتماعی و معنایی مطالعه کنند و به‌واسطه این تحلیل، درک جامع‌تری از سازوکارهای پنهان و روابط پیچیده موجود در فضاهای شهری به‌دست آورند. در جدول ۴ به جمع‌بندی آراء نظریه‌پردازان مختلف در حوزه اصل تأویل و هرمنوتیک پرداخته می‌شود.

جدول ۴: نقطه نظر صاحب‌نظران در خصوص اصل تأویل و هرمنوتیک

مؤلف	نقطه نظر در خصوص تأویل و هرمنوتیک
فریدریش شلاپرماخر	وظیفه تأویل کننده، شناخت شرایط تاریخی متن است.
ویلهم دیلتای	درک کاملتری از مؤلف و ویژگی‌های روحی و روانی او.
مارتین هایدگر	فهم را تجلی و اکتشاف «بودن در جهان» می‌داند. از نظر او باید در پی آن بود که مؤلف چه نگفت و چه نتوانست بگوید. او همچنین معتقد است تلاشی که در خلق متن دست‌اندرکار بوده نیز موضوع تأویل است و پیش‌زمینه یا پیش‌داشت، که فهم کلی فرد از زمینه آنچه مورد شناخت و تأویل است را شامل می‌شود.
هانس گادامر	وی بر این باور است که وظیفه علم هرمنوتیک اساساً فهمیدن متن است، نه مؤلف بر این اساس بر دو جنبه فهم تأکید دارد؛ ۱. جنبه تاریخی آن، که همواره با عنوان تاریخ‌گرایی از آن یاد می‌کند، ۲. جنبه زبانی فهم. به این صورت که فهم، همواره با حال و آینده ما مرتبط است.

برگرفته از: Bagherzadeh Kosroshahi, 2012

پیشینه پژوهش

تحلیل نشانه‌شناسی و معناشناسی در فضاهای شهری یکی از موضوعات مهم و پیچیده‌ای است که توسط بسیاری از محققان در حوزه‌های مختلف از جمله شهرسازی، جغرافیا، زبان‌شناسی و علوم اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. در این بخش به مرور برخی از مهم‌ترین مطالعات و نظریات کلیدی در این حوزه پرداخته شده است.

منظر شهری و خاطره جمعی

پوراکیبر و عباس‌زاده (2021) در تحقیقی به بررسی مفهوم منظر شهری و ارتباط آن با خاطرات جمعی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که فقدان هویت در فضاهای شهری می‌تواند به بحران‌های اجتماعی منجر شود. این پژوهش بر اهمیت کیفیت نمادها و خاطرات جمعی در شکل‌گیری تصاویر ذهنی تأکید دارد و بیان می‌کند که منظر شهری باید به گونه‌ای طراحی شود که حس خاطره جمعی را تقویت کند. همچنین حسنی مینارودی، ماجدی، زرآبادی و زیاری (2018) در تحقیقی مفهوم خاطره جمعی و بازیابی آن در فضاهای شهری را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان می‌دهند که فضاهای شهری می‌توانند به عنوان نقاط قوت در ایجاد تعاملات اجتماعی و هویت فرهنگی عمل کنند. این تحقیق همچنین بر اهمیت طراحی فضاهایی که قابلیت یادآوری خاطرات جمعی دارند، تأکید دارد. لند (2023) در تحقیقی به

بررسی تعاملات بین حافظه جمعی و ضدحافظه در مکان‌های یادبود سنتی می‌پردازد. این تحقیق استدلال می‌کند که ترکیب این دو نوع حافظه می‌تواند به کاهش تنش‌های فضاهای شهری مورد مناقشه کمک کند. هدف آن تحلیل چگونگی همزیستی و تعامل حافظه جمعی (تفسیرهای مشترک از گذشته) و ضدحافظه (روایت‌های جایگزین) در محیط‌های شهری است. نتایج حاکی از آن است که ترکیب حافظه جمعی و ضدحافظه می‌تواند به عموم مردم قدرت دهد تا درک خود را از فضاهای شهری مورد مذاکره قرار دهند.

معناشناسی و نشانه‌شناسی شهری

تحقیقات اخیر در زمینه "معناشناسی و نشانه‌شناسی شهری" به بررسی عمیق‌تر نقش نشانه‌ها و نمادها در شکل‌گیری هویت شهری و ارتباطات اجتماعی پرداخته‌اند. این مطالعات به‌طور خاص بر روی چگونگی تأثیر محیط کالبدی بر معنای اجتماعی و فرهنگی فضاهای شهری تمرکز دارند. شعله، لطفی و رضایی (2022) در تحقیقی به بررسی ساختار نشانه‌شناختی شهر جدید صدر پرداختند و فرایند ادراکی ارزیابی نشانه‌ها را تحلیل کردند. هدف اصلی آنها درک چگونگی تأثیر نشانه‌ها بر ادراک فضایی و هویت شهری است. نتایج نشان می‌دهند که نشانه‌ها به عنوان عناصر کلیدی در شکل‌گیری هویت فضایی عمل می‌کنند و می‌توانند بر نحوه درک ساکنان از محیط تأثیرگذار باشند. هسفلگ (۲۰۲۲) یک چارچوب مفهومی برای نشانه‌شناسی شهری ترسیم کرده که دیدگاه‌های بین‌فرهنگی و نظریه‌های برنامه‌ریزی شهری را ادغام می‌کند. این تحقیق بر ابعاد اجتماعی-فرهنگی فضاهای شهری تأکید دارد و استدلال می‌کند که رویکرد نشانه‌شناختی به درک چگونگی شکل‌گیری محیط‌های شهری از طریق مذاکرات فرهنگی کمک می‌کند. نتایج حاکی از آن است که فضای شهری از طریق مذاکرات فرهنگی، گرایش‌های ایدئولوژیک و تعارضات سیاسی تولید می‌شود. همچنین این مقاله از رویکرد بین‌فرهنگی در نشانه‌شناسی شهری حمایت می‌کند که به شیوه‌های معماری و پیامدهای اجتماعی-فرهنگی آن‌ها توجه دارد.

هرمنوتیک و تفسیر شهر

تحقیقات اخیر مرتبط با هرمنوتیک و تفسیر شهر به بررسی جنبه‌های مختلف تعاملات شهری، حافظه جمعی و ویژگی‌های روایی مناظر شهری می‌پردازند. پاتیران (2020) از هرمنوتیک گادامری^۱ برای تحلیل تعاملات اجتماعی غیرکلامی روزمره در فضاهای شهری استفاده کرد. این تحقیق بر اهمیت درک هرمنوتیکی به عنوان گفت‌وگو تأکید دارد و به عواقب اخلاقی مانند نیاز به باز بودن متقابل نسبت به دیگران اشاره می‌کند. این مطالعه استدلال می‌کند که تعاملات شهری می‌توانند به عنوان مذاکرات معنادار ارزش‌ها و معانی عمل کنند و جامعه‌ای هرمنوتیکی و فراگیر را پرورش دهند. این مقاله به انتقاد از نگرش بی‌تفاوت غالب نسبت به تعاملات شهری می‌پردازد و پیشنهاد می‌کند که حتی برخوردهای گذرا نیز پتانسیل درک عمیق‌تر و ارتباط میان افراد در محیط شهری را دارند. رحمانی و عزیز (2019) نیز در تحقیقی به بررسی ریشه‌های مشکلات کلانشهر تهران به هدف شناسایی عوامل بنیادی مؤثر بر این مسائل پرداختند و با استفاده از روش‌های کیفی و هرمنوتیکی، تلاش کرده‌اند تا به درکی مشترک از مشکلات تهران برسند. رفتار انسانی یکی از نتایج کلیدی این تحقیق است که به‌عنوان عامل اصلی مشکلات تهران شناخته شده است که تحت تأثیر زمینه‌های فکری، اجتماعی و اقتصادی قرار دارد.

شهر به مثابه متن

شعله (2011) در تحقیقی به مفهوم شهر به مثابه متن از دیدگاه نظریه‌پردازانی چون رولان بارت و کوین لینچ پرداخته است. این نظریه‌پردازان معتقدند که شهر می‌تواند مانند یک متن خوانده شود و نشانه‌های آن به عنوان کلماتی در یک جمله عمل کنند. خوانش شهر به مثابه یک متن، به تحلیل فضاهای شهری از منظر نشانه‌شناسی و معناشناسی کمک می‌کند و این امکان را فراهم می‌کند که لایه‌های مختلف معنایی در شهر کشف شوند. پانیکو همکاران در کتابی جهت‌گیری‌های آینده در تحقیقات نشانه‌شناختی مربوط به فضاهای شهری را ترسیم کرده که دانشمندان برجسته در آن مشارکت داشته‌اند. هدف این تحقیق بررسی جنبه‌های تفسیرپذیر محیط‌های شهری از طریق

^۱Gadamerian hermeneutic: هرمنوتیک گادامری به رویکرد هرمنوتیکی توسعه‌یافته توسط فیلسوف آلمانی هانس-گئورگ گادامر اشاره دارد. این رویکرد بر اهمیت تفسیر، فهم و گفتگو در فرایند درگیری با متون، سنت‌ها و افراد دیگر تأکید می‌کند. هرمنوتیک گادامر بر ایده تمایل به تفهیم به عنوان یک عمل تنها نیست، بلکه یک فرآیند گفتگویی است که شامل آمیزش افق‌ها بین مفسر و متن یا گفتگوکننده است. هرمنوتیک گادامری سعی می‌کند با تأکید بر طبیعت پویا و تعاملی تفسیر، دوگانگی موضوع و موضوعی را پشت سر بگذارد، جایی که هر دو مفسر و مفسر شده در یک گفتگوی پیوسته درگیر هستند که به فهم و معنا غنی می‌شود. مفهوم گادامر از جامعه چندگانه و اهمیت بخشیدن به بخشش و تصالح در ترویج گفتگو و فهم نیز نقش مهمی در فلسفه هرمنوتیک او ایفا می‌کند (Zimmermann, 2024).

نظریه و روش‌شناسی نشانه‌شناختی است. فصل‌های کتاب به‌طور مشترک استدلال می‌کنند که درک شهرها از طریق نشانه‌شناسی امکان دستیابی به بینش‌های عمیق‌تری درباره مذاکرات فرهنگی و تعارضات ایدئولوژیک نهفته در محیط‌های شهری را فراهم می‌کند (Bellentani, Panico & Yoka, 2024).

کاربرد نشانه‌شناسی در معماری و شهرسازی

سخت‌دوست و البرزی (2020) در تحقیقی استفاده از نشانه‌شناسی در تحلیل معماری و شهرسازی را مورد توجه قرار دادند. نتایج حاکی از آن است که نشانه‌ها در فضاهای شهری نقش‌های مختلفی ایفا می‌کنند و به‌عنوان ابزارهایی برای برقراری ارتباط میان شهر و شهروندان عمل می‌کنند. نشانه‌ها می‌توانند معانی اجتماعی، فرهنگی و تاریخی را منتقل کنند و به شناخت بهتر از شهر کمک نمایند. راج و پاتیل (2023) در تحقیقی به بررسی معماری فضاهای عمومی در مراکز شهری پرداخته و بر چگونگی تکامل این فضاها در طول زمان در پاسخ به نیازهای جامعه و روندهای معماری تمرکز داشتند. یافته‌ها حاکی از آن است که علائم شهری و عناصر معماری به‌طور قابل توجهی به هویت و معنای فضاهای شهری کمک می‌کنند و بر هم‌افزایی بین ساختارهای فیزیکی و روایت‌های فرهنگی تأکید دارند. مطالعات پیشین نشان می‌دهند که مفاهیم منظر شهری، معناشناسی، نشانه‌شناسی و هرمنوتیک، ابزارهای مفیدی برای تحلیل شهر به مثابه یک متن هستند. این مفاهیم امکان درک شهر را نه تنها به عنوان یک فضای فیزیکی، بلکه به عنوان یک نظام پیچیده از نشانه‌ها و معانی فراهم می‌کند. پژوهش حاضر با تکیه بر این نظریات و مطالعات، تلاش دارد تا به تحلیل عمیق‌تری از فضاهای شهری و نشانه‌های آن بپردازد و ارتباط میان شهرسازی و زبان‌شناسی را تبیین نماید.

روش پژوهش

این پژوهش از روش تحلیل نظری بهره می‌گیرد که در آن از چارچوب‌های نشانه‌شناسی و معناشناسی برای تحلیل فضاهای شهری استفاده شده است. تحلیل نظری این امکان را فراهم می‌آورد تا با استفاده از مفاهیم و نظریه‌های موجود در ادبیات علمی، به تفسیر و تحلیل نشانه‌ها و معانی پنهان در ساختارهای شهری پرداخته شود (Daneshpour & Roosta, 2012). در این پژوهش، روش‌های هرمنوتیکی به منظور تفسیر و فهم نشانه‌های موجود در فضاهای شهری به کار گرفته شده‌اند. هرمنوتیک به عنوان یک روش تفسیری، این امکان را می‌دهد تا لایه‌های مختلف معنایی در نشانه‌های شهری کشف شوند و از این طریق، درک عمیق‌تری از ارتباط میان فضاهای شهری و تجربه زیستی شهروندان حاصل گردد (Pouratessami & Azhang Baghayi, 2020). داده‌های این پژوهش شامل مطالعات پیشین در حوزه نشانه‌شناسی شهری، معناشناسی، هرمنوتیک و خاطره جمعی است که از طریق بررسی متون علمی و منابع معتبر جمع‌آوری شده‌اند. به منظور گردآوری این داده‌ها، از منابع کتابخانه‌ای، مقالات علمی و کتب معتبر بهره‌گیری شده است. این داده‌ها سپس در چارچوب‌های نظری نشانه‌شناسی و معناشناسی تحلیل شده تا به تبیین ارتباط میان فضاهای شهری و معانی اجتماعی، فرهنگی و تاریخی نهفته در آنها پرداخته شود. در این روش، شهر به مثابه یک متن در نظر گرفته شده است که از طریق نشانه‌ها و نمادهای مختلف قابل خوانش و تفسیر است. نشانه‌ها به عنوان عناصر بصری و فضایی در شهر عمل کرده و معانی مختلفی را به مخاطبان القا می‌کنند. هدف از به‌کارگیری این روش، تفسیر این نشانه‌ها و کشف معنای پنهان پشت هر یک از آنها است تا از این طریق، به شناخت بهتری از شهر و هویت شهری دست یابیم.

یافته‌ها و بحث

بر اساس آنچه تاکنون تبیین شده است، «معنی» نقش کلیدی در فهم و ادراک شهر دارد. در ادامه، به بررسی مفهوم «معنی» در «زبان» پرداخته می‌شود تا ارتباط میان شهر و زبان‌شناسی و خوانش شهر به‌مثابه متن روشن‌تر گردد. نظریه‌پردازان بسیاری مفهوم متن را به شهر ربط داده و دلایل موجهی برای خوانش شهر به‌عنوان یک متن مطرح کرده‌اند. از جمله این نظریه‌پردازان می‌توان به لینیچ و الکساندر اشاره کرد که نگاهی متن‌وار به شهر داشتند. در رویکرد زبان‌شناسان به معنی، افرادی چون سوسور، چامسکی، پالمر، پیرس و کوپر نظریه‌پردازی کرده‌اند.

در این رویکرد، شهرسازان الگوهای شهری را به زبان بصری تشبیه کرده و تلاش نموده‌اند ساختار زبان را با ساختار شهر تطبیق دهند و مباحثی از قبیل «کلمات»، «قواعد و نحو» و «معنی» را عنوان کنند؛ بدین معنی که معماری زبانی است که شهر متن آن است. بناها به‌مثابه کلمات و نشانه‌هایی هستند که جمله (شهر) یا متن را می‌سازند (Habib, 2006).

با توجه به عوامل تأثیرگذار در تحقق معنی در رویکرد زبان‌شناسی، که به «قواعد نحوی و ساختاری»، «ادراک» و «کنش خوانش» در دلالت معنی در متن و جمله اشاره دارد، می‌توان گفت رخداد معنی در یک فضای شهری متأثر از عوامل «ساخت و سازمان فضایی»، «ادراک و تجربه‌های فضایی» و «کنش‌ها و رفتارهای اجتماعی در فضا» است (Sajadzadeh & Pirbabaiy, 2013).

معنی‌شناسان دلالت معنی را به دو نوع «دلالت درون‌زبانی» یا «دلالت مفهومی» و «دلالت برون‌زبانی» یا «دلالت مصداقی» تقسیم می‌کنند. دلالت برون‌زبانی به رابطه میان واحدهای زبان (واژه و جمله) و «مصداق‌های» جهان هستی اشاره دارد. رویکرد معنی‌شناسی در این دلالت به روشی می‌پردازد که ما «زبان» خود را با تجربیات جهان خارج مرتبط می‌سازیم. به بیان ساده‌تر، واژه‌هایی که بسته به موقعیت به مصداق‌های متفاوتی اشاره می‌کنند را می‌توان معادل «نشانه‌ها» دانست. بنابراین، «مصداق» الزاماً مادی و ملموس نیست و آنچه برای انسان «خارج از زبانش» وجود دارد، مصداق به حساب می‌آید. توصیفات زبانی از قبیل بافت موقعیتی به تجربیات ما از جهان خارج بستگی دارد؛ «موقعیتی» که گوینده مفهومی را ابراز می‌دارد و در شنونده «انگیزه واکنش» را به وجود می‌آورد. بر این مبنای «عوامل زمینه‌ساز» کل تاریخچه زندگی مشترک گوینده و شنونده را در بر می‌گیرد. بنابراین، معنی مبتنی بر ساخت‌های مفهومی قرارداد شده است. به این ترتیب، «ساخت‌های معنایی» مانند سایر حوزه‌های شناختی «مقولاتی ادراکی» را نمایان می‌کنند که انسان‌ها از طریق تجربیات خود به آن‌ها شکل داده‌اند. این بدان معناست که انسان «تجربیات» خود را در جهان خارج کسب کرده و در ذهن خود به‌صورت «مفاهیمی» انبار می‌کند (Hill-Madsen, 2024) و (Shabani & Gholami, 2021). در جدول ۵ نقطه‌نظرات نظریه‌پردازان در خصوص روابط معنایی در زبان‌شناسی مورد اشاره قرار گرفته شده است.

جدول ۵: نقطه نظر صاحب‌نظران در خصوص روابط معنایی در زبان‌شناسی

مؤلف	نقطه نظر در خصوص روابط معنایی در زبان‌شناسی	منبع
هریس	اگر دو تکواژه معنایی متفاوتی داشته باشند، احتمالاً توزیع متفاوتی نیز خواهند داشت. بنابراین، دو واژه زمانی «هم‌معنی» هستند که بتوانند در هر محیطی جایگزین یکدیگر شوند.	Graffi, 2016
چامسکی	روابط معنایی واحدهای سازنده یک جمله و ارتباط میان اطلاعات معنایی و نحوی، معنی جمله را تعیین می‌کند. چامسکی این قواعد را «قواعد خوانش» یا «قواعد ترکیب‌پذیری معنایی» نامید و معتقد است که از طریق این قواعد، «همنشینی واژه‌ها» به لحاظ معنایی محک زده می‌شود.	Zhou, 2020
سوسور	واژه‌ای که در یک همنشینی قرار می‌گیرد، ارزش خود را از تقابلی با واژه‌های قبل و بعد یا هر دو به دست می‌آورد. این ارزش نه‌تنها به معنای منفرد هر واژه وابسته است، بلکه به قراردادهای میان واژگان هم‌نشین آن نیز بستگی دارد.	Safavi, 2007

در خصوص تعریف زبان، لهجه، گویش و گونه، تکیه نظری پژوهش حاضر بر اساس آراء دکتر یحیی مدرسی است. وی اصطلاح «گونه» را در برابر اصطلاح انگلیسی «Variety»؛ اصطلاح «گویش» را در برابر «Dialect» و اصطلاح «لهجه» را در مقابل «Accent» به کار برده است. براساس این نقل قول‌ها می‌توان دیدگاه دکتر مدرسی را درباره اصطلاحات مورد بحث به شرح ذیل خلاصه کرد:

الف) گونه اصطلاحی خنثی است که به طور کلی در مورد «هر نوع زبانی» بدون تأکید بر زبان، لهجه یا گویش بودن آن به کار برده می‌شود.

ب) اصطلاح گویش را در مورد گونه‌های زبانی که تفاوت‌های تلفظی، دستوری و واژگانی دارند به کار می‌بریم. باوجود این تفاوت‌ها، «فهم‌پذیری متقابل/تفہیم و تفاهم» میان گویندگان دو گویش برقرار است. بنابراین تعریف، فارسی کابلی و فارسی تهرانی گویش‌های فارسی محسوب می‌شوند.

ج) اصطلاح لهجه را در مورد گونه‌هایی که تنها تفاوت‌های تلفظی دارند به کار می‌بریم.

د) مهم‌ترین و معمول‌ترین معیار زبان‌شناختی برای تشخیص زبان از گویش، فهم‌پذیری متقابل است. هرگاه «فهم‌پذیری متقابل/تفہیم و تفاهم» میان گویندگان دو گونه زبانی ممکن نباشد، باید آنها را دو زبان جداگانه محسوب کرد. بنابراین، کردی، بلوچی، گیلکی و فارسی را باید زبان دانست.

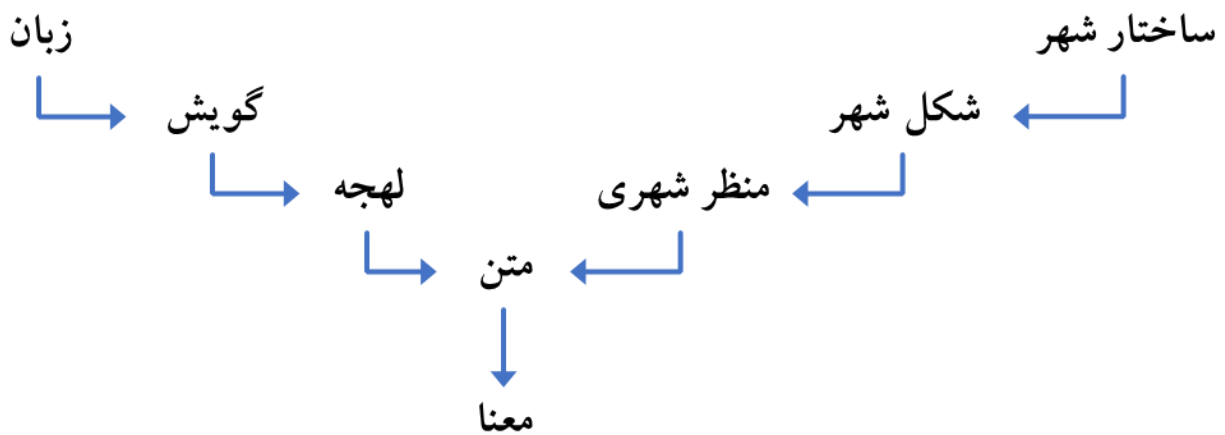
ه) گاه ملاک‌های غیرزبانی (سیاسی، فرهنگی، جغرافیایی، اجتماعی و مانند آن) مبنای نامگذاری دو گونه زبانی به منزله زبان یا گویش می‌شود. بر این اساس، به عنوان مثال، فارسی تهرانی و فارسی کابلی ممکن است زبان‌های جداگانه به شمار آیند (Modarresi, 2014). اهمیت دیدگاه دکتر مدرسی در آن است که از منظر جامعه‌شناسی زبان اصطلاح‌های گونه، گویش، و لهجه را بحث کرده است و از این روست که تعبیر متفاوتی از این اصطلاحات به دست داده است.

جمع‌بندی

در بررسی ارتباط «شکل، منظر و ادراک معنا در شهر» و «خوانش معنی شهر در بستر زبان‌شناسی»، می‌توان به نمودار شماتیک شماره ۱ اشاره کرد. «معنا» به‌عنوان نقطه اتصال این دو حوزه، به‌عنوان لولایی نظری، شهرسازی و زبان‌شناسی را به هم پیوند می‌زند. «متن» نتیجه نگارش در یک زبان خاص، گویش معین و لهجه خاص است. متن شهر و معنای آن نیز نتیجه منظر شهری است که درک شده است. منظر شهری خود ناشی از شکل شهر و شکل شهر برآمده از ساختار آن است.

با وجود اینکه در سلسله‌مراتب ترسیم‌شده، هر دو مفهوم «زبان» و «شهر» به متن و معنا می‌رسند، نمی‌توان آنها را به‌طور کامل متناظر دانست. به‌طور مشابه که دستور زبان چارچوب نحوی زبان را تعیین می‌کند، شهر نیز نتیجه قوانین و مقررات خاص خود است. با این حال، عامل تعیین‌کننده این قوانین ماهیتی متفاوت دارد. ساختار شهر تحت تأثیر مکتب فکری است که به‌طور اولیه یا ناگهانی آن را شکل داده است؛ بنابراین، این مکتب فکری می‌تواند با زبان مقایسه شود، چراکه مکتب فکری، عامل تعیین‌کننده هنجارهای نحوی ساختار شهر است. به همین ترتیب، زبان نیز از قواعد حاکم بر یک مکتب فکری نشأت می‌گیرد.

شکل شماره ۱ ارتباط بین شکل، منظر و ادراک معنا در شهر را با خوانش متن شهر در بستر زبان‌شناسی به تصویر می‌کشد.

شکل ۱. ارتباط «شکل، منظر و ادراک معنا در شهر» و «خوانش معنی شهر در بستر زبان‌شناسی»

اکنون که پذیرفته‌ایم اصطلاح «گویش» به انواع زبانی با تفاوت‌های تلفظی، دستوری و واژگانی اشاره دارد و یکی از صور مختلف یک زبان به شمار می‌آید، می‌توان معادل آن در حوزه شهرسازی و معماری را «سبک» در نظر گرفت. چرا که سبک‌های مختلف معماری و شهرسازی ناشی از مکتب‌های فکری هستند و به‌واقع تجلی ملموس و تعبیر خاصی از مکتب فکری هر دوره محسوب می‌شوند، مشابه «گویش» که یکی از اشکال یک «زبان» خاص است.

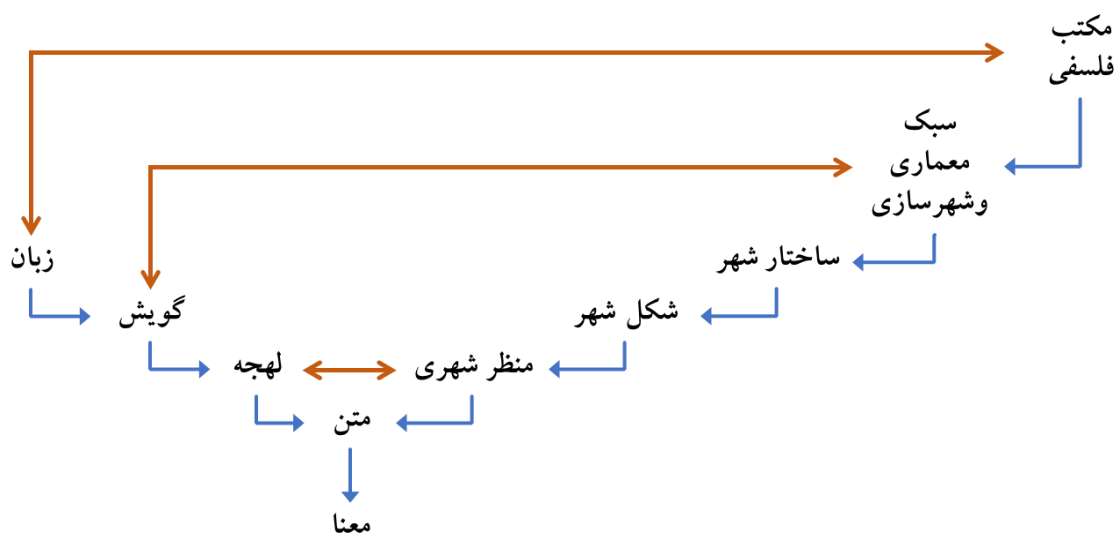
اگر اینیه و کالبد شهر را به‌عنوان واژگان و متن شهر در نظر بگیریم، معنای استخراج‌شده از این متن بستگی به برداشت خوانندگان آن، که در اینجا شهروندان هستند، دارد. معنایی که در هر فضا ادراک می‌شود، بسته به نوع خواننده متفاوت است. ساکنان یک محله نسبت به فضاهای محله خود خوانشی متفاوت از سایر کاربران دارند. در اینجا مفهوم «لهجه» مطرح می‌شود. همان‌طور که همه کسانی که به یک زبان و گویش صحبت می‌کنند، قادر به درک کلام یکدیگر هستند، ممکن است در ادای برخی کلمات تفاوت داشته باشند که همان «لهجه» است.

تفاوت در ادراک فضاهای شهری ماهیت فضای شهری را تغییر نمی‌دهد، اما نوع ادراک و دریافت می‌تواند با تغییر نقش افراد از ساکن به عابر یا کاربر متفاوت باشد. به‌عنوان مثال، یک پارک برای یک عابر، فضایی شهری مانند سایر فضاها است، در حالی که برای یک کارمند، پارک نزدیک محل کارش تلقی می‌شود و برای یک ساکن، پارک نزدیک خانه‌اش محسوب می‌شود. ماهیت فضای شهری برای هر سه نفر یکسان است، زیرا پارک محلی همچنان پارک محلی است؛ اما حس تعلق و معنا نسبت به این فضای شهری برای هر یک کاملاً متفاوت است. هر سه نفر این تفاوت را درک می‌کنند و می‌فهمند که دیگری چه احساسی ممکن است نسبت به آن داشته باشد.

با نگاهی دوباره به تعریف «لهجه»، مشخص می‌شود تعریف فوق‌الذکر در واقع همان مفهوم «لهجه» است. لذا، چنانچه جستجوی ادراک فضا و معنا در منظر شهری مد نظر باشد، می‌توان اینگونه استنباط نمود که «منظر شهری» در واقع همان لهجه است

حال می‌توان شکل ۱ را تکمیل نمود و ارتباط بین زوج پارامترهای «مکتب-زبان»، «سبک-گویش» و «منظر-لهجه» را در

Reference source not found. ترسیم کرد.

شکل ۲. ارتباط بین مفاهیم شهرسازی و زبان‌شناسی

همان‌طور که در ابتدای بحث ذکر شد، «متن» به‌عنوان لولای پیونددهنده این مفاهیم، اهمیت خود را نمایان می‌سازد. اکنون که پذیرفته‌ایم منظور از متن‌بودگی، تمام ویژگی‌هایی است که یک متن را به متن تبدیل می‌کند، هر متن با وجود معیارهای متن‌بودگی است که به‌عنوان یک متن شناخته می‌شود. هفت معیار متن‌بودگی شامل: پیوستگی، انسجام، بینامتنیت، عامل نیت یا هدفمندی، عامل قبولی یا پذیرفتگی، پیام‌رسانی و عامل موقعیت یا موقعیت‌مداری است که در ادامه ارتباط آن‌ها در شهرسازی تبیین می‌شود (Sholeh, 2011).

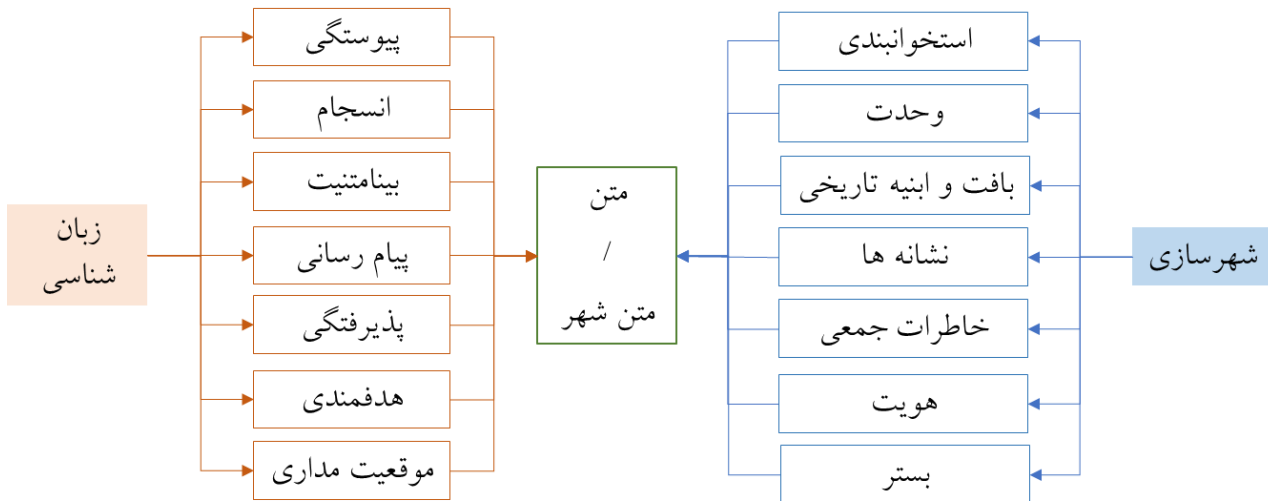
از آنجا که «پیوستگی» به رابطه دستوری بین واحدهای متن اشاره دارد (Alborzi, 2007). می‌توان آن را معادل ساختار و «استخوان‌بندی فضایی» شهر دانست. معیار بعدی «انسجام» است که به معنای متن توجه کرده و روابط محتوایی آن‌ها را بررسی می‌کند؛ در نتیجه می‌توان آن را معادل مفهوم «وحدت» در شهرسازی در نظر گرفت.

معیار «بینامتنیت» دو محور دارد: محور عمودی که متن را به متون دیگر متصل می‌کند و محور افقی که خواننده را به نویسنده مرتبط می‌سازد (Namvar Motlagh, 2008). در این راستا، می‌توان آن را به «بافت و ابنیه تاریخی» در شهر گره زد. معیار «پیام‌رسانی»، که ارتباط نزدیکی با نشانه‌شناسی دارد، مشخص می‌کند که یک نشانه در متن چه پیامی را قصد دارد منتقل کند و این مفهوم معادل «نشانه‌ها» در شهر است (De Saussure, 1999).

عامل «قبولی یا پذیرفتگی» به نگرش گیرنده متن مربوط می‌شود تا متنی پیوسته و منسجم را دریافت کند (Alborzi, 2007). در اینجا می‌توان گفت که زمانی یک شهر یا محله را به‌عنوان یک شهر یا محله می‌پذیریم که ساکنان آن را به‌عنوان یک شهر یا محله قبول داشته باشند (Nasri, Zamani & Masoud, 2020). این مفهوم به «خاطرات جمعی» نیز مرتبط است. عامل «نیت» نشان‌دهنده کلیه ابزارهایی

است که تولیدکنندگان متن به کار می‌برند تا اهداف خود را در متن دنبال کرده و تحقق بخشند (Alborzi, 2007) و این امر در شهرسازی به مفهوم «هویت» اشاره دارد.

در نهایت، «موقعیت‌مداری» معیاری از متن‌بودگی است که ارتباط متن را با زمینه خود نشان می‌دهد (Lyons, 2002) و در شهرسازی آن را با مفهوم «بستر» می‌شناسیم. لذا بر اساس آنچه بیان شد متناظر مفاهیم زبان شناسانه مفاهیم شهرسازی معرفی گردید که در شکل ۳ قابل مشاهده است.

شکل ۳. ارتباط مفاهیم شهرسازی و زبان‌شناسی

خوانش متن شهر از طریق بازخوانی تجربه زیسته ساکنان و واکاوی لایه‌ها، خاطرات شهری نیازمند تلفیق مفاهیم دو عرصه شهرسازی و زبان‌شناسی است تا از طرق خوانش متن شهر از دید ساکنین و کاربران، بتوان باز نمود آن را در فضای شهری دید. حال در اینجا با تکیه بر چارچوب نظری مطرح شده می‌توان به این مهم دست یافت.

نتیجه‌گیری

این پژوهش بر مبنای تحلیل زبان‌شناختی شهر به مثابه متنی چندلایه، نشان داد که نشانه‌ها و نمادهای موجود در فضاهای شهری نقش اساسی در انتقال معانی فرهنگی و تاریخی ایفا می‌کنند و عامل مهمی در حفظ و انتقال خاطرات جمعی و هویت شهری هستند. یافته‌های این تحقیق همسو با مطالعات پیشین در زمینه نشانه‌شناسی و معناشناسی شهری است؛ به‌ویژه در تأکید بر اهمیت نشانه‌های شهری در تقویت هویت و خاطرات جمعی. با این حال، نوآوری این پژوهش در بهره‌گیری از رویکرد هرمنوتیکی و نشانه‌شناختی برای تحلیل عمیق‌تر لایه‌های معنایی شهر است. در حالی که مطالعات مشابه عمدتاً به تبیین ظاهری نشانه‌ها پرداخته‌اند، این تحقیق به فهم جامع‌تر و چندبعدی از روابط میان نشانه‌ها، هویت شهری و تجربه‌های زیستی شهروندان دست یافته است.

نتایج این پژوهش پیامدهای قابل‌توجهی برای طراحان شهری و برنامه‌ریزان دارد. به‌کارگیری رویکردهای زبان‌شناختی، به‌ویژه نشانه‌شناسی و هرمنوتیک، می‌تواند به طراحی و برنامه‌ریزی شهری مبتنی بر شناخت دقیق‌تر بافت‌های فرهنگی و تاریخی کمک کند و در عین حال به حفظ و تقویت هویت شهری و خاطرات جمعی منجر شود. این پژوهش نشان می‌دهد که برای دستیابی به شهرهای پایدار و با هویت، لازم است به روابط معنایی و نشانه‌ای در فضاهای شهری توجه بیشتری شود. با این وجود، محدودیت‌هایی همچون عدم استفاده از داده‌های تجربی و میدانی به‌عنوان یکی از کاستی‌های این پژوهش مطرح است. در نتیجه، پژوهش‌های آینده می‌توانند با تمرکز بر روش‌های ترکیبی شامل داده‌های کمی و کیفی و مطالعه میدانی، به تحلیل جامع‌تری از نشانه‌های شهری و تأثیر آن‌ها بر رفتار شهروندان بپردازند.

References

- Alborzi, Parviz. (2007). *Foundations of Text Linguistics*. Tehran: Amir Kabir. (In Persian)
- Ananahad, M., Gholam Alizadeh, H., & Asadi Malek-Jahan, F. (2019). Assessing the Role of Collective Memory in the Process of Rasht's Saqarisazan Houses and Old Texture Revitalization. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 12(27), 131-144. (In Persian) doi: <https://doi.org/10.22034/aaud.2019.92455>
- Bagheri Beheshty, A., Habib, F., & Zarabadi, Z. S. S. (2018). An Analytical Approach to the Role of Townscape in Promoting Collective Memories: the Case of Khorramshahr in Iran-Iraq War. *Historical Study of War*, 2(3), 37-60. (In Persian) https://hsow.journal.araku.ac.ir/article_33988.html
- Bagherzadeh Kosroshahi, M. (2012). Recognizing the Meaning of Sa'at Square, Tabriz: A Hermeneutical Analysis of the Urban Space. *Soffeh*, 22(4), 38-54. (In Persian) https://soffeh.sbu.ac.ir/article_100171.html?lang=en
- Banaei Keshtan, V., Ahmadi, H., & Zabihi, H. (2021). Content Analysis of City Text Based on the Use of Slang Phrases in the Residential and Neighborhood Valuation: Case Study of Tehran. *Quarterly Journals of Urban and Regional Development Planning*, 6(18), 71-95. (In Persian) doi: <https://doi.org/10.22054/urdp.2022.63842.1381>
- Beheshti Asl, A., Ebrahimi, M., & Azizi, A. (2019). Analyzing the Concept of Memorable Experiences in the Continuity of Place Attachment in the Historic Bazaar of Tabriz. *Quarterly Journal of Urban Design Studies and Urban Research*, Year 2, Issue 3, Summer. (In Persian)
- Bellentani, F., Panico, M., & Yoka, L. (Eds.). (2024). *Semiotic Approaches to Urban Space*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. Retrieved Oct 17, 2024, <https://doi.org/10.4337/9781800887220>
- Benjamin, w. (1988). *Illuminations*, ed. by Hannah Arendt, Schocken Books, New York. <https://archive.org/details/IlluminationsEssaysAndReflections/page/n5/mode/2up>
- Canter, D. (1997). *The Psychology of Place*. Architectural Press. https://www.researchgate.net/publication/232600712_The_Psychology_of_Place
- Cuff, D., Loukaitou-Sideris, A., Presner, T., Zubiaurre, M., & Crisman, J. J. A. (2020). *Urban humanities: New practices for reimagining the city*. MIT Press.
- Daneshpour, Seyed Abdolhadi, & Roosta, Maryam. (2012). Reading the Structure of the City: A Step Towards Urban Morphology. *Journal of Iranian Architecture & Urbanism (JIAU)*, 3(1). (In Persian) Doi: <https://doi.org/10.30475/isau.2013.61954>
- De Saussure, F. (1999). *Course in General Linguistics*. (K. Safavi, Trans). (Original work published 1916). Tehran. Hermes. (in Persian)
- Escalera-Reyes, Javier. (2020). "Place Attachment, Feeling of Belonging and Collective Identity in Socio-Ecological Systems: Study Case of Pegalajar (Andalusia-Spain)" *Sustainability* 12, no. 8: 3388. <https://doi.org/10.3390/su12083388>
- Gilloch, Graeme (1997), "*Myth and Metropolis: Walter Benjamin and the City*", Polity Press, Cambridge.
- Graffi, Giorgio. (2016). 1. Harris, Chomsky and the origins of transformational grammar. *Linguisticae Investigationes*, doi: <http://dx.doi.org/10.1075/li.39.1.03gra>
- Habib, Farah. (2006). Exploring the Meaning of Urban Form. *Fine Arts Scientific-Research Journal*, 25(25), 5-14. (In Persian) https://journals.ut.ac.ir/article_12304_c09968f11c4be73dd722dd23d46f0931.pdf
- Habibi, Seyed Mohsen, Negin Samadi Kafi. (2020). Palimpsest, A Tool for Explaining the Identity of the Historic City. *Soffeh*, 30(2), 71-90. (In Persian) Doi: [10.29252/SOFFEH.30.2.71](https://doi.org/10.29252/SOFFEH.30.2.71)
- Hasani mianroudi, N., Majedi, H., Saeide Zarabadi, Z. S., & Ziari, Y. (2018). Exploring Concept of Collective Memory and its Retrieval in Urban Areas with Semiotic Approach (Case study: Hasan-Abad square). *The Monthly Scientific Journal of Bagh-e Nazar*, 14(56), 17-32.
- Hassenpflug, D. (2022). 3. Fundamentals of Urban Semiotics: Exemplified by Examples taken from the Chinese City. In B. Busse & I. Warnke (Ed.), *Handbuch Sprache im urbanen Raum Handbook of Language in Urban Space*, 74-85. Berlin, Boston: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110296334-004>
- Hernández Bernardo, M. Carmen Hidalgo, M. Esther Salazar-Laplace, Stephany Hess. (2007). Place attachment and place identity in natives and non-natives, *Journal of Environmental Psychology*, Volume 27, Issue 4, 2007, Pages 310-319, ISSN 0272-4944, <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2007.06.003>
- Hill-Madsen, A. (2024). Intralingual translation in didactic practice: five case studies. *Semiotica*, 2024(257), 49-79. <https://doi.org/10.1515/sem-2022-0097>
- Karimi Moshaver, M. & Negintaji, F. (2018). The impact of spatial identity On Sense of dependency and role in shaping the urban landscape (Case study: Yasuj city). *Research and Urban Planning*. 9(33), 69-84. (In Persian) https://jupm.marvdasht.iau.ir/article_2901.html?lang=en
- Land, J. (2023). Synthesizing collective memory and counter-memory in urban space. *Urban Geography*, 44(5), 1011–1020. Doi: <https://doi.org/10.1080/02723638.2023.2205261>

- Lewicka, M. (2008). Place attachment, place identity, and place memory: Restoring the forgotten city past. *Journal of Environmental Psychology*, 28, 209-231. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2008.02.001>
- Lyons, John. (2002). *Language, meaning, and context*. (H. Vale, Trans). (Original work published 1981). Tehran. Game no. (in Persian)
- Modarresi, Yahya. (2014). *An Introduction to the Sociology of Language*. Volume 1. Tehran, Iran: Institute for Humanities and Cultural Studies. (In Persian)
- Moghani Rahimi, K., Behzadfar, M., & Jalilabad, S. (2022). Investigating the Factors Affecting Urban Stress in World Literature. *Urban Structure and Function Studies*, 9(32), 217-242. (In Persian) Doi: <https://doi.org/10.22080/usfs.2022.23245.2240>
- Namvar Motlagh, Bahman. (2008). Transtextual Study. *Human Sciences*: No. 56, Winter 2008 «127 - 142». (In Persian) <https://ensani.ir/file/download/article/20110126154540-271.pdf>
- Nasri S, Zamani B, Masoud M. (2020). Reading and Assessing the City / Neighborhood Fabric As a Text. Case Study: Sar-Tapulah Historical Neighbourhood in Sanandaj. 10 (21) :45-62. (In Persian) <http://dx.doi.org/10.29252/mmi.2.21.45>
- Noroozitalab, A. (2010). Hermeneutics and Urban Landscape. *MANZAR, the Scientific Journal of landscape*, 2(11), 18- (In Persian) https://www.manzar-sj.com/article_169.html?lang=en
- Pathirane, H. (2020). Philosophical Hermeneutics and Urban Encounters. *Open Philosophy*, 3(1), 478-492. Doi: [10.1515/opphil-2020-0136](https://doi.org/10.1515/opphil-2020-0136)
- Pourakbar, Hamidreza, and Shahab Abbaszadeh. (2021). The Concept of Urban Landscape for Enhancing the Sense of Memorability in Urban Space. *Memarishenasi*, 3(18). (In Persian) <https://memarishenasi.ir/fa/archive.php?pid=398&rid=19>
- Pouratessami, Zohreh. Azhang Baghayi. (2020). An Introduction to Hermeneutic Analysis and Its Concept in Architecture. *Green Architecture Scientific Journal*. Volume 7, Issue 1 (Serial: 32), Spring 2021, Volume 2. (In Persian) <http://www.greenarchitecture.ir/post.aspx?id=694>
- Rahmani, M., Azizi, M. M., & Nourian, F. (2019). Finding the Roots of the Contemporary Problems of Tehran Based On the Philosophical Hermeneutic Approach. *Urban Planning Knowledge*, 3(3), 1-20. (In Persian) Doi: <https://doi.org/10.22124/upk.2019.14691.1310>
- Raj, M.P., Patil, D.R. (2023). Semiotics in architecture of public spaces: contemporary city-centers; case of Bangalore, India. *J. Umm Al-Qura Univ. Eng.Archit.* 14, 212–225 (2023). Doi: [10.1007/s43995-023-00031-3](https://doi.org/10.1007/s43995-023-00031-3)
- Ren, Z. (2021). Architectural Palimpsest and Its Effect on Cultural Identity. *UIA 2021 RIO: 27th World Congress of Architects*. <https://www.acsa-arch.org/proceedings/International%20Proceedings/ACSA.Intl.2021/ACSA.Intl.2021.124.pdf>
- Riahi Dehkordi, A., Montazerolhodjah, M., & Sharifnejad, M. (2021). Evaluation of Effective Indicators on Attachment to Contemporary Residential Neighborhoods Case Study: Shahrak-e-Daneshgah, Yazd. *Sustainable city*, 4(1), 51-69. (In Persian) https://www.jscity.ir/article_123107.html?lang=en
- Safavi, Kourosh. (2007). *An Introduction to Semantics*. Soore Mehr Publications. ISBN: 9780644714945. (In Persian)
- Sajadzadeh, H., & Pirbabaiy, M. T. (2013). The Process of Occurrence of Meaning in the Urban Space. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 5(9), 177-186. (In Persian) https://www.armanshahrjournal.com/article_33250.html?lang=en
- Sekhvatdoust, N., & Alborzi, F. (2020). A Semiotic Approach to the Elements of the Historical Axis of Sepah Street in Qazvin and Reading of its Spatial Identity from a Phenomenological Perspective. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 13(30), 97-115. (In Persian) Doi: <https://doi.org/10.22034/aaud.2020.105023.1348>
- Shabani, K., & Gholami, J. (2021). Intralingual Translation: A Study of Regular English and VOA Special English. *Journal of Foreign Language Teaching and Translation Studies*, 6(3), 1-24. doi: <https://doi.org/10.22034/efl.2021.293684.1110>
- Shamlou, S., Nagizadeh, M., & Habib, F. (2018). Urban-scape: An Analysis of the Approach and Theoretical Background to Develop a Conceptual Framework. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 11(23), 197-209. (In Persian) https://www.armanshahrjournal.com/article_69638_8199.html
- Sholeh, M. (2011). City Textuality Standards and the Methodology of City Text Analysis. *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, January. Page 19-32. (In Persian) Dor: [20.1001.1.22286020.1390.3.4.2.2](https://doi.org/10.22286020.1390.3.4.2.2)
- sholeh, M., lotfi, S., & Rezaei, A. (2022). Urban Semiotic Structure Reappraisal: A Representation of Perceptual Landmarks Appraisal Process (Case Study: Sadra New Town). *Urban Structure and Function Studies*, 9(32), 233-273. (In Persian) Doi: <https://doi.org/10.22080/usfs.2022.23129.2235>
- Sojoudi, Farzan. (2009). *Semiotics: Theory and Practice*. Tehran: Nashr Elm. (In Persian)

- Tajbakhsh, Golnaz. (2004). Walter Benjamin: The Transformation of Experience and Memory in the New Age and the Modern Metropolis. *Fine Arts Journal*, Issue 20, Winter 2004, pp. 5-16. (In Persian) https://journals.ut.ac.ir/article_10698_19dec30206321a2d56031807db9eec08.pdf
- Wynveen, C.J., Schneider, I.E., Arnberger, A, Stuart Cottrell & Eick von Ruschkowski (2020) Integrating Place Attachment into Management Frameworks: Exploring Place Attachment Across the Recreation Opportunity Spectrum. *Environmental Management* 66, 248–262 (2020). Doi: [10.1007/s00267-020-01292-7](https://doi.org/10.1007/s00267-020-01292-7)
- Yazdi, Mehdi. Aminzadeh, Behnaz. (2018). Evaluation of Urban Intervention in Imam Hussain Square (Tehran) with Emphasis on Urban Reminders. *Hoviatshahr*, 4 (), 45-56. Issue 4 Vol. 11 Winter. (In Persian) Dor: [20.1001.1.17359562.1396.11.4.4.2](https://doi.org/20.1001.1.17359562.1396.11.4.4.2)
- Zhou, Feifei. (2020). 2. Comparing Chomsky, Skinner and Harris: What Counts as ‘New’? Doi: [10.1007/s00267-020-01292-7](https://doi.org/10.1007/s00267-020-01292-7)
- Zimmermann, Jens. (2024). 'What is hermeneutics?' 'Hermeneutics: A Very Short Introduction' 'Very Short Introductions (Oxford, 2015; online edn, Oxford Academic, 22 Oct. 2015). Doi: [10.1093/actrade/9780199685356.001.0001](https://doi.org/10.1093/actrade/9780199685356.001.0001)